

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет музичного мистецтва та хореографії
Кафедра академічного та естрадного вокалу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 7 » 05 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вокальна педагогіка і психологія у вищій школі

Спеціальності: 025 «Музичне мистецтво»
Освітнього рівня: другого (магістерського)
Освітньої програми: 025.00.02 «Сольний спів»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 0111/23
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)

« 7 » 05 2023 р.

Київ – 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	денна	заочна	
Вокальна педагогіка і психологія у вищій школі			
Вид дисципліни	Обов'язкова		
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>Українська</i>		
Загальний обсяг кредитів/ годин	<i>4/120</i>		-
Курс	<i>1</i>		-
Семестр	<i>1</i>	<i>2</i>	-
Кількість змістових модулів за розподілом:	<i>1</i>	<i>1</i>	-
Обсяг кредитів	<i>2</i>	<i>2</i>	-
Обсяг годин, у тому числі:	<i>60</i>	<i>60</i>	-
Аудиторні:	<i>16</i>	<i>16</i>	-
<i>лекції</i>	<i>6</i>	<i>6</i>	
<i>семінарські заняття</i>	<i>4</i>	<i>6</i>	
<i>практичні заняття</i>	<i>6</i>	<i>4</i>	
Модульний контроль	<i>4</i>	<i>4</i>	-
Семестровий контроль	-	<i>30</i>	-
Самостійна робота	<i>40</i>	<i>10</i>	-
Форма семестрового контролю	-	<i>екзамен</i>	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – сформувати у студентів систему науково-методичних знань та практичних вмінь в галузі вокальної педагогіки і психології; ознайомити студентів з основними принципами вокальної педагогіки та психології у вищій школі; підготувати молодих фахівців до майбутньої професійної діяльності у якості викладачів вокалу у закладах мистецької освіти.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати задачі дослідницького та інноваційного характеру у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність до міжособистісної взаємодії.
- Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
- Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
- Здатність інтерпретувати художні образи у вокально-виконавській та музично-педагогічній діяльності.
- Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
- Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

3. Результати навчання за дисципліною:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні принципи вокальної педагогіки та психології у вищій школі;
- основні потреби здобувача освіти спеціалізації «Сольний спів»;
- вікові та індивідуальні особливості студента вокального відділення;
- професійну термінологію музичного мистецтва, його понятійно-категоріальний апарат;
- науковий доробок у галузі вокального виконавства і педагогіки;
- дослідників вокального мистецтва.

вміти:

- володіти професійними навичками вокально-виконавської, творчої та музично-педагогічної діяльності;
- володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій;
- володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом;
- здійснювати викладання вокалу з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача.

Зміст дисципліни складають лекційні, практичні і семінарські заняття. Передбачені завдання для самостійної роботи студентів. Види контролю: модульний контроль, семестровий контроль (*екзамен*).

Навчальна програма дисципліни «Вокальна педагогіка і психологія у вищій школі» забезпечена електронним навчальним курсом (<https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=26551>) та може за потреби викладатись дистанційно.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

	Назва розділу, теми	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семінарських	Практичних	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1: Теоретико-методичний зміст вокальної педагогіки (9 семестр)									
1.1	Основні принципи вокальної педагогіки вищої школи	14	4	2	2			10	
1.2	Розвиток вокальних навичок та формування вокального слуху	12	2			2		10	
1.3	Методологія навчання сольного співу	9	4	2	2			5	
1.4	Виховний зміст вокальної педагогіки	9	4	2		2		5	
1.5	Підбір музичних творів для розвитку вокальних навичок та формування вокального слуху	12	2			2		10	
	Модульний контроль	4							4
	Разом	60	16	6	4	6	-	40	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Психологія вокальної творчості (10 семестр)									
2.1	Психологічні основи вокально-педагогічного процесу у вищій школі	9	4	2	2			2	
2.2	Психологічні особливості вокального виконавства	9	4	2	2			2	
2.3	Вплив співу на психофізіологію людини	4	4	2	2			2	
2.4	Визначення психотипів темпераменту вокаліста	2	2			2		2	
2.5	Підбір музичних творів, що відповідають різним психоемоційним станам особистості	2	2			2		2	
	Модульний контроль	4							4
	Семестровий контроль	30							
	Разом	60	16	6	6	4	-	10	4
	Усього:	120	32	12	10	10		50	8

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретико-методичний зміст вокальної педагогіки.

Тема 1.1. Основні принципи вокальної педагогіки вищої школи.

Вокальна педагогіка як галузь знань. Значення вокального режиму та особливостей нервової діяльності здобувача вищої освіти. Початок роботи над голосом. Визначення типу голосу.

Тема 1.2. Розвиток вокальних навичок та формування вокального слуху.

Професійні вокальні навички. Зняття м'язових затисків. Робота над диханням у співі. Способи вироблення вокального резонування. Розвиток вокального слуху студентів. Основні методи роботи над інтонацією та формуванням вокального слуху. Усунення дефектів звучання співацького голосу. Робота над видами голосоведіння. Підбір вправ, вокалізів та художнього репертуару. Підготовка до виступів на сцені. Академічні концерти й прилюдні виступи. Професійна готовність до публічних виступів.

Тема 1.3. Методологія навчання сольного співу.

Вокальна методологія, як узагальнення досвіду провідних національних вокальних шкіл. Основні методи роботи над інтонацією та формуванням вокального слуху. Фонетичний метод. Методи показу і наслідування та пояснення. Метод уявного проспівування. Метод порівняльного аналізу.

Тема 1.4. Виховний зміст вокальної педагогіки.

Історико-теоретичні і навчально-дидактичні (виховні) основи музичної педагогіки, як чинник формування необхідного обсягу знань і навичок у майбутніх фахівців сольного співу. Створення такої моделі вокально-педагогічних технологій, практичне застосування якої слугувало б матрицею для розвитку голосу та гармонійного виховання студентів не лише на заняттях із фаху, а й у вивченні основ вокальної методики. Самоосвіта професійного співака – безперервний процес, основа його професіоналізму.

Тема 1.5. Підбір музичних творів для розвитку вокальних навичок та формування вокального слуху.

Основні принципи підбору вокального навчально-педагогічного репертуару. Структура навчально-вокального репертуару. Навчально-художній репертуар для різних типів голосів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Психологія вокальної творчості.

Тема 2.1. Психологічні основи вокально-педагогічного процесу у вищій школі.

Комплекс психологічних і психофізіологічних якостей вокаліста. Основні співацькі знання, уміння і навички співака – базовий механізм його професійної виконавської діяльності. Виконавська стабільність як результат послідовної

практичної і психологічної підготовки. Психологічна готовність до публічного виступу.

Тема 2.2. Психологічні особливості вокального виконавства.

Вокальна діяльність як мотиваційний процес. Психологічне поняття «мотивація» як емоційно-мотиваційна сфера професійної діяльності вокалістів, зорієнтованої на творчі досягнення. Психологічна готовність до вокально-виконавської діяльності. Сценічна поведінка співака за психотипами темпераменту особистості. Необхідні для сценічної діяльності уроджені та набуті якості характеру вокаліста. Емоційно-афективна поведінка співака під час публічного виступу.

Тема 2.3. Вплив співу на психофізіологію людини.

Дослідження феномена співу та його можливостей. Вплив співу на тіло людини. Зв'язок співу з психікою людини.

Тема 2.4. Визначення психотипів темпераменту вокаліста.

Взаємозв'язок темпераменту і характеру. Чотири основні типи темпераменту (сангвінік, холерик, флегматик і меланхолік). Основні властивості нервової системи людини за І.П. Павловим. Характеристики типів темпераменту стосовно їх значення в процесі навчання співу.

Тема 2.5. Підбір музичних творів, що відповідають різним психоемоційним станам особистості.

Підбір музичних творів, що відповідають різним психоемоційним станам (на основі аналізу засобів музичної виразності та власного “музичного чуття”. Коригування емоційних станів людини засобами музики.

Підтеми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичний зміст вокальної педагогіки		
1.1.	Основні принципи вокальної педагогіки вищої школи	2
1.3.	Методологія навчання сольного співу	2
Разом за змістовим модулем 1		4
Змістовий модуль 2. Психологія вокальної творчості		
2.1	Психологічні основи вокально-педагогічного процесу у вищій школі	2
2.2.	Психологічні особливості вокального виконавства	2
2.3.	Вплив співу на психофізіологію людини	2
Разом за змістовим модулем 2		6
Усього		10

Підтеми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичний зміст вокальної педагогіки		
1.2.	Розвиток вокальних навичок та формування вокального слуху	2
1.4.	Виховний зміст вокальної педагогіки	2
1.5.	Підбір музичних творів для розвитку вокальних навичок та формування вокального слуху	2
Разом за змістовим модулем 1		6
Змістовий модуль 2. Психологія вокальної творчості		
2.4.	Визначення психотипів темпераменту вокаліста	2
2.5.	Підбір музичних творів, що відповідають різним психоемоційним станам особистості	2
Разом за змістовим модулем 2		4
Усього		10

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	3	3
Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3
Відвідування практичних занять	1	3	3	2	2
Робота на семінарському занятті	10	2	20	3	30
Робота на практичному занятті	10	3	30	2	20
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-
Виконання завдань до самостійної роботи	5	5	25	5	25
Виконання модульної роботи	25	2	50	2	50
Разом		-	133		133
Усього		266			
Максимальна кількість балів: 266 б.					
Коефіцієнт: $266 : 60 = 4,43$					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

№ з/п	Зміст завдання	Критерії оцінювання
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичний зміст вокальної педагогіки		
1.	Пояснити значення вокального режиму та особливостей нервової діяльності учня.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. точна відповідь на занятті (3 б.).
2.	Визначити роль резонаторів у співі. Назвати автора резонансної теорії співу.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. точні відповіді на занятті (3 б.).
3.	Охарактеризувати основні методи навчання сольного співу.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. повна і точна відповідь на занятті (3 б.).
4.	Довести на прикладах, що виховання співака вимагає поступовості та упорядкованості принципів навчання.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. повна і точна відповідь на занятті (3 б.).
5.	Особливості підбору вправ, вокалізів та художнього репертуару.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. повна і точна відповідь на занятті (3 б.).
Змістовий модуль 2. Психологія вокальної творчості		
1.	Психологічна готовність до публічного виступу.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. повна і точна відповідь на занятті (3 б.).
2.	Сценічна поведінка співака за психотипами темпераменту особистості.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. повна і точна відповідь на занятті (3 б.).
3.	Як впливає процес співу на психофізіологію людини?	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. повна і точна відповідь на занятті (3 б.).
4.	Характеристика типів темпераменту.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. повна і точна відповідь на занятті (3 б.).
5.	Дайте визначення понять «арт-терапія», «музична психотерапія», «музикотерапія».	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. повна і точна відповідь на занятті (3 б.).

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

№	Модульна контрольна робота	Критерії оцінювання		Бали
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичний зміст вокальної педагогіки				
1.	1. Означити головні складові вокально-педагогічного процесу у вищій школі. 2. Пояснити значення вокального режиму та особливостей нервової діяльності студента. 3. Які способи визначення типу голосу співака?	своєчасність виконання завдання	5	25
		повний обсяг виконання	5	
		якість виконання	5	
		змістовність	5	
		грамотність викладення	5	
2.	1. Охарактеризувати основні методи навчання сольного співу. 2. Пояснити сутність концентричного методу навчання сольного співу та назвати його автора. 3. Особливості підбору вправ, вокалізів та художнього репертуару.	своєчасність виконання завдання	5	25
		повний обсяг виконання	5	
		якість виконання	5	
		змістовність	5	
		грамотність викладення	5	
Змістовий модуль 2. Психологія вокальної творчості				
1.	1. Характеристики чотирьох основних типів темпераменту (сангвінік, холерик, флегматик і меланхолік). 2. Сценічна поведінка співака за психотипами темпераменту особистості.	своєчасність виконання завдання	5	25
		повний обсяг виконання	5	
		якість виконання	5	
		змістовність	5	
		грамотність викладення	5	
2.	1. Роль психологічної сумісності у класі сольного співу та методологія її вироблення. 2. Які психологічні якості зумовлюють інтенсивність і наполегливість у досягненні вокалістами вибраної мети?	своєчасність виконання завдання	5	25
		повний обсяг виконання	5	
		якість виконання	5	
		змістовність	5	
		грамотність викладення	5	
Максимальна кількість балів				100

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Форми семестрового контролю – екзамен (10 семестр). На екзамен виносяться питання з вокальної педагогіки і психології, зі специфіки викладання вокалу у вищій школі.

Максимальна кількість підсумкових балів за період роботи у 9-10 семестрах становить **266 балів**, що прирівнюється до **60 балів** з урахуванням коефіцієнта **(4,43) + 40 балів** за складання екзамену (без урахування коефіцієнта).

Максимальний рейтинговий показник – 100 балів.

Кількість балів	Критерії оцінювання екзамену
36-40 балів	високий рівень засвоєння студентом навчального матеріалу; ґрунтовне опанування тем курсу, правильна відповідь на 36-40 питань екзаменаційного тесту.
30-35 балів	доволі високий рівень засвоєння студентом навчального матеріалу; достатньо висока ступінь опанування тем курсу, правильна відповідь на 30-35 питань екзаменаційного тесту.
20-29 балів	у цілому добре засвоєння студентом навчального матеріалу, опанування більшості тем курсу, правильна відповідь на 20-29 питань тесту.
10-19 балів	посередній рівень знань студентом навчального матеріалу; часткове опанування тем курсу, правильна відповідь на 10-19 питань екзаменаційного тесту.
1-9 балів	низький рівень знань студентом навчального матеріалу; мінімальне опанування тем курсу, правильна відповідь на 1-9 питань екзаменаційного тесту.

6.5. Шкала відповідності оцінок.

	Оцінка у балах	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
А	90 - 100	Відмінно – відмінний рівень знань в межах обов'язкового матеріалу, з можливими незначними помилками. Глибоке і повне опанування змісту навчального матеріалу, в якому студент легко орієнтується, володіє понятійним апаратом, здатний пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження.
В	82 - 89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих помилок. За повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце окремі неточності (похибки).
С	75 -81	Добре – в цілому добрий рівень знань з незначною кількістю помилок. Засвоєний навчальний матеріал, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце суттєві помилки.
D	69 - 74	Задовільно – посередній рівень знань із значною кількістю недоліків. Знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, при цьому студент допускає неточності у визначенні понять та при використанні знань для вирішення практичних завдань, не вміє доказово обґрунтовувати свої судження.
Е	60 - 68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань. Не повне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії.
FХ	35 - 59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання. Студент має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
F	1- 34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань, що вимагає повторного вивчення дисципліни.

7. Навчально-методична карта дисципліни «Вокальна педагогіка і психологія у вищій школі»

Разом: 120 годин, лекційні заняття – 12 годин, практичні заняття – 10 годин, семінарські заняття – 10 годин, самостійна робота – 50 годин, модульний контроль – 8 годин, семестровий контроль – 30 год.

Модулі	Змістовний модуль I	Змістовний модуль II
Назва модуля	Теоретико-методичний зміст вокальної педагогіки	Психологія вокальної творчості.
Кількість балів за модуль	133 б.	133 б.
Лекції (1 б.) Разом: 6 б.	3 (6 год.)	3 (6 год.)
Семінарські	2 (4 год.)	3 (6 год.)
Назва навчального модуля (семінарське заняття) Разом: 55 б.	Тема 1.1. Основні принципи вокальної педагогіки вищої школи. Тема 1.3. Методологія навчання сольного співу. 2*10 = 20 б. + 2 б. (за відвідування) = 22 б.	Тема 2.1. Психологічні основи вокально-педагогічного процесу у вищій школі. Тема 2.2. Психологічні особливості вокального виконавства. Тема 2.3. Вплив співу на психофізіологію людини. 3*10 = 30 б. + 3 б. (за відвідування) = 33 б.
Практичні	3 (6 год)	2 (4 год)
Назва навчального модуля (практичне заняття) Разом: 55 б.	Тема 1.2. Розвиток вокальних навичок та формування вокального слуху. Тема 1.4. Виховний зміст вокальної педагогіки. Тема 1.5. Підбір музичних творів для розвитку вокальних навичок та формування вокального слуху. 3*10 = 30 б. + 3 б. (за відвідування) = 33 б.	Тема 2.4. Визначення психотипів темпераменту вокаліста. Тема 2.5. Підбір музичних творів, що відповідають різним психоемоційним станам особистості. 2*10 = 20 б. + 2 б. (за відвідування) = 22 б.
Самостійна робота 50 б.	5*5= 25 б.	5*5= 25 б.
Види поточного контролю 100 б.	Модульна контрольна робота 1 25 балів Модульна контрольна робота 2 25 балів	Модульна контрольна робота 1 25 балів Модульна контрольна робота 2 25 балів
Всього	266 Коефіцієнт: 266 : 60 = 4,43	

8. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник для студентів і викладачів сольного співу / В. Г. Антонюк. - Київ : Віпол, 2007. - 174 с.
2. Антонюк В.Г. Постановка голосу: Навчальний посібник. – К.: Українська ідея, 2000.
3. Вправи та вокалізи [Текст] : навчально - методичний посібник / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка ; упоряд.: Е. В. Макарова, В. Г. Яковенко. - Київ : [б. в.], 2003. - 58 с.
4. Гнидь Б. П Історія вокального мистецтва. підручник, - К.; НМАУ, 1997 - 320 с.
5. Євстігнєєва Н. І. Музичне мистецтво як засіб саморегуляції людини: історичний, філософський, музично-теоретичний аспект / Тексти лекцій. – Полтава: ПДПУ, 2004 р. – 30 с.
6. Євстігнєєва Н. І. Огляд естетико-психологічних теорій впливу музичного мистецтва на особистість // Вісник Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка: Зб. наук. праць. – Вип. 2 – 3. – Полтава: ПДПУ, 2000. – С. 22 –32. – Серія «Педагогічні науки».
7. Євстігнєєва Н. І. Підготовка майбутнього вчителя до використання музики як засобу саморегуляції функціонального стану учнів. –13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. – Вінниця, 2005 р. – 246 с.
8. Євстігнєєва Н. І. Поліфункціональність музичного мистецтва як детермінанта різнорівневого впливу на особистість // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. – Вип. 89. –Чернівці: Рута, 2000. – С. 20 – 27. – Серія «Педагогіка та психологія»
9. Євстігнєєва Н. І. Проведення музикотерапевтичних вправ з учнями початкових класів / Методичні рекомендації. – Полтава: ПДПУ, 2000. – 20 с.
10. Євстігнєєва Н. І. Психорегулюючий потенціал музичного мистецтва // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – Вип. 1 (15). – Полтава, 2001. – С. 152 – 158. – Серія «Педагогічні науки».
11. Костюк А.Г. Музичне сприйняття як предмет комплексного дослідження : [зб. ст./ Костюк А.Г.]. - К.: Муз. Україна, 1980. - 126 с.
12. Кушка Я. С. Методика навчання співу : посіб. з основ вокальної майстерності / Я. С. Кушка. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – 288 с. : іл., ноти.
13. Кулдиркаєва О. В. Основи вокальної методики : навч.-метод. посіб. для студ. спец. „Музичне мистецтво” / О. В. Кулдиркаєва ; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – 158 с.

14. Можайкіна, Н. С. Методика викладання вокалу [Текст] : хрестоматія / Н. С. Можайкіна. - Київ : Ліра-К, 2016. - 215 с.
15. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навчальний посібник[Електронний ресурс]. К.: КНУКіМ, 2006. 188 с. Режим доступу : <http://194.44.152.155/elib/local/sk770972.pdf>
16. Педагогічний репертуар вокаліста. К. : Мистецтво. 1966, 1968. Вип. 1, Вип. 2. Режим доступу: кафедральний репозиторій.
17. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: навчально-методичний посібник для студентів мистецького факультету (Спеціальності «Музична педагогіка і виховання») / Т.М. Пляченко. Кіровоград: КДПУ, 2005. 80 с. [Електронні ресурси] : Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7307>
18. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: програма навчального курсу для студентів мистецького факультету (Спеціальність «Музична педагогіка і виховання» ОКР «спеціальність») / Т.М. Пляченко. Кіровоград: РВВКДПУ ім. В. Винниченка, 2006. 30 с. [Електронні ресурси]: Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7307>
19. Пляченко Т.М. Постановка голосу: навчальна програма для студентів мистецького факультету педагогічного університету / Т.М. Пляченко. Кіровоград: РВВКДПУ ім. В. Винниченка, 2006. 28 с. [Електронні ресурси]: Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7307>
20. Постановка голосу [Текст] : навч.-метод. посібник / А. Б. Хоменко [и др.]. ; Ніжинський ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2011. - 127 с.
21. Стахевич О. Г. Основи вокальної педагогіки / О. Г. Стахевич. – Суми : Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2002. – С. 41. – 92 с.
22. Юцевич Ю.Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу / Ю.Є. Юцевич. Київ, 1998. 160 с. [Електронні ресурси]: Режим доступу: www.irbis-pbuv.gov.ua, бібліотека Інституту мистецтв (1 збірник).

Додаткова:

1. Вартанян І.А. Звук Слух Мозок / І.А. Вартанян. Л., 1981. 176 с.
2. Вілінська І. Вокалізи для середнього голосу: учб. репертуар / І. Вілінська. К. : Музична Україна, 1989.
3. Єгоричева М.І. Вправи для розвитку вокальної техніки / М.І Єгоричева. К. : Музична Україна, 1980. 117 с.
4. Ємельянов В.В. Фонопедичні вправи : методична розробка / В.В. Ємельянов. Кропивницький, 1988. 29 с.
5. Жербіна Л.М. Виховання професійної орієнтації в процесі індивідуальних занять з постановки голосу / Л.М. Жербіна, Г.С. Шоліна // Дослідження проблем професійної підготовки вчителя музики. Київ, 1981. С.25-32. Кочнева І. Вокальний словник / І. Кочнева, А. Яковлева. [2-е вид.] Л. : Музика, 1988. 70 с.
6. Люш Д. Розвиток і збереження співацького голосу / Д. Люш. К., 1988. 144 с.
7. Малиніна О. Вокальне виховання дітей / О. Малиніна. Л., 1967. 45 с.

8. Мережко Ю. В., Петрикова О. П. та Леонтієва С. Л. Вокально-виконавська підготовка майбутніх артистів-вокалістів у вищій школі на основі міждисциплінарної інтеграції / Ю. В. Мережко, О. П. Петрикова та С. Л. Леонтієва // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, V (23) (139). 2017. - с. 71-74.
9. Овчаренко Н. Основи вокальної методики : науково-методичний посібник / Н. Овчаренко. - Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. - 116 с.
10. Оганезова-Григоренко О. В. Теорія і практика формування професійного менталітету вокалістів у процесі фахової підготовки [Текст] : [монографія] / О. В. Оганезова-Григоренко. - Одеса : Астропринт, 2011. - 127 с. - Библиогр.: с. 106-127.
11. Огороднов Д. Основні принципи вокального виховання. К. : Музична Україна, 1989. 142 с.
12. Петрикова О. П. Навчальний вокальний репертуар як засіб формування фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва / О. П. Петрикова // Науковий часопис (24(29)), 2018. - с. 38-44.
13. Сбітнева О.Ф. Тенденції розвитку вокальних методик у ХХ столітті /О.Ф. Сбітнева// Духовність особистості: методологія, теорія і практика. м. Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. Вип. 1 (100). С. 193-201.
14. Тоцька Л. О. Вокально-виконавський стиль “bel canto”: історико-теоретичний аспект / Л. О Тоцька // м. Київ: Педагогічні науки Випуск 107’ 2012. С 208-217.